

SPRAWOZDANIE ŚRODOWISKOWE

Streszczenie nietechniczne

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
programu Interreg Europa Środkowa 2021-2027

październik 2020 r.

TŁUMACZENIE POMOCNICZE – oryginał dokumentu w języku angielskim dostępny

pod adresem

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/discover/InterregCE2021.html>

PODSUMOWANIE NIETECHNICZNE

WSTĘP

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (zwana dalej SOOŚ) dla przyszłego programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027 (Interreg EŚ) przeprowadzana jest zgodnie z dyrektywą UE 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (zwaną dalej dyrektywą SOOŚ) oraz protokołem w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dołączonym do Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (zwanym dalej Protokołem SOOŚ).

Zlecenie zostało wykonane w sposób interaktywny poprzez regularne wirtualne spotkania wykonawcy z IZ/WS Interreg EŚ oraz dwie wymiany informacji na temat postępów SOOŚ z Grupą Roboczą CE21+, która opracowuje program.

Ta SOOŚ opiera się na projekcie strategii programu przedstawionej w proponowanej wersji 1 Programu Interreg (PI), która może być przedmiotem dalszych konsultacji i zmian. W szczególności Cel szczegółowy 3.1 może zostać porzucony w ostatecznej wersji programu.

W ocenie wzięto pod uwagę fakt, że program koncentruje się przede wszystkim na międzynarodowej koordynacji, planowaniu strategicznym i operacyjnym, budowaniu zdolności i doskonaleniu umiejętności, transferze najlepszych praktyk i wymianie wiedzy. Obejmuje ona interwencje w zakresie „ograniczonych inwestycji” – wszelkie wspierane działania o „charakterze inwestycyjnym” będą wspierane w celu pilotowania innowacyjnych rozwiązań. Często oznacza to, że w przypadku konkretnych projektów i ich działań pilotażowych można zasadnie oczekiwać jedynie lokalnych skutków bezpośrednich.

PROGRAM INTERREG EUROPA ŚRODKOWA

Program Interreg Europa Środkowa (EŚ) jest jednym z programów współpracy ponadnarodowej ustanowionych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna w ramach Polityki Spójności UE. Program wspiera współpracę regionalną między dziewięcioma państwami Europy Środkowej: Austrią, Chorwacją, Czechami, Węgrami, Polską, Słowacją i Słowenią, a także wybranymi obszarami Niemiec i Włoch.

W obecnym projekcie wersji 1 programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027 (w1 PI) proponuje się cztery priorytety i 9 celów szczegółowych (CS):

Priorytet 1: Bardziej inteligentna Europa Środkowa dzięki współpracy

- CS 1.1: Wzmacnianie zdolności innowacyjnych w Europie Środkowej
- CS 1.2: Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości w Europie Środkowej

Priorytet 2: Bardziej zielona Europa Środkowa dzięki współpracy

- CS 2.1: Wspieranie transformacji energetycznej przyczyniającej się do osiągnięcia przez Europę Środkową neutralności klimatycznej
- CS 2.2: Zwiększenie odporności na zmiany klimatu w Europie Środkowej
- CS 2.3: Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie Środkowej

- CS 2.4: Ochrona środowiska w Europie Środkowej

Priorytet 3: Lepiej połączona Europa Środkowa dzięki współpracy

- CS 3.1: Poprawa połączeń transportowych regionów wiejskich i peryferyjnych w Europie Środkowej
- CS 3.2: Bardziej ekologiczna mobilność miejska w Europie Środkowej

Priorytet 4: Lepszy system zarządzania współpracą w Europie Środkowej

- CS 4.1: Wzmocnienie zarządzania ukierunkowanego na zintegrowany rozwój terytorialny w Europie Środkowej

CELE I ZAGADNIENIA POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ DLA PROGRAMU INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027

W ramach SOOŚ oceniono wersję 1 programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027, biorąc pod uwagę poniższe istotne cele polityki środowiskowej.

Tematy polityki środowiskowej	Kluczowe zagadnienia i kwestie
Powietrze	Wpływ na zdrowie i dobrostan człowieka
	Wpływ na ekosystemy
Klimat	Łagodzenie (redukcja emisji gazów cieplarnianych, energia odnawialna, efektywność energetyczna)
	Przystosowanie się (zdolności przystosowawcze i środki w zakresie przystosowania się)
Woda	Ochrona ekosystemów wodnych i terenów podmokłych
	Oddziaływania hydromorfologiczne
	Oddziaływania zanieczyszczeń na wodę i powiązania ze zdrowiem człowieka
	Pobór wody i jego oddziaływanie na wody powierzchniowe i gruntowe
Gleba	Zapewnienie zrównoważonego użytkowania gruntów i gleb
	Zapobieganie utracie gleby i zanieczyszczeniu gleby
Różnorodność biologiczna i Natura 2000	Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej i naturalnych ekosystemów
	Promowanie zielonej infrastruktury i zarządzania opartego na ekosystemie
	Ochrona i zachowanie gatunków i siedlisk Natura 2000
Populacja i zdrowie ludzkie	Zdrowie publiczne i zdrowie środowiskowe
	Hałas
Dobra materialne	Wykorzystanie zasobów i zasobooszczędność
	Wytwarzanie odpadów i gospodarowanie nimi
	Budynki
Dziedzictwo kulturowe	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
	Promowanie partycypacyjnego zarządzania dziedzictwem kulturowym
Krajobraz	Ochrona i zachowanie krajobrazu
Odporność	Odporność na wstrząsy gospodarcze, społeczne i środowiskowe

	Odporne systemy produkcji rolno-spożywczej
	Odporne systemy opieki zdrowotnej
	Odporna infrastruktura
	Odporność systemów miejskich

Wymienione wyżej polityki środowiskowe zostały całościowo zintegrowane z proponowanym projektem programu. Poniższa tabela ilustruje liczne (głównie pozytywne) powiązania powyższych celów polityki środowiskowej UE z proponowanymi celami szczegółowymi programu.

Tematy SOOŚ	Cele i problemy polityki środowiskowej (w tym zdrowotnej)	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027 – wersja 1									
		Priorytet	1		2		3		4		
		CS	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
Powietrze	Wpływ jakości powietrza na zdrowie i dobrostan człowieka										
	Wpływ jakości powietrza na ekosystemy										
Klimat	Łagodzenie (redukcja emisji gazów cieplarnianych, energia odnawialna, efektywność energetyczna)										
	Przystosowanie się (zdolności przystosowawcze i środki w zakresie przystosowania się)										
Woda	Ekosystemy wodne i tereny podmokłe										
	Oddziaływania hydromorfologiczne										
	Oddziaływania zanieczyszczeń na wodę i powiązania ze zdrowiem człowieka										
	Pobór wody i jego oddziaływanie na wody powierzchniowe i gruntowe										
Gleba	Zapewnienie zrównoważonego użytkowania gruntów i gleb										
	Zapobieganie utracie gleby i zanieczyszczeniu gleby										
Różnorodność biologiczna i Natura 2000	Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej i naturalnych ekosystemów										
	Promowanie zielonej infrastruktury i zarządzania opartego na ekosystemie										
	Umożliwienie niezbędnej dogłębnej przemiany										
	Ochrona i zachowanie gatunków i siedlisk Natura 2000										
Populacja i zdrowie ludzkie	Zdrowie publiczne i zdrowie środowiskowe										
	Hałas										
Dobra materialne	Wykorzystanie zasobów i zasobooszczędność										
	Wytwarzanie odpadów i gospodarowanie nimi										
	Budynki										
Dziedzictwo kulturowe	Ochrona, zachowanie i zarządzanie dziedzictwem kulturowym										
	Promowanie partycypacyjnego zarządzania dziedzictwem kulturowym										

Krajobraz	Ochrona i zachowanie krajobrazu									
Odporność	Odporność na wstrząsy gospodarcze, społeczne i środowiskowe									
	Odporne systemy produkcji rolno-spożywczej									
	Odporne systemy opieki zdrowotnej									
	Odporna infrastruktura									
	Odporność systemów miejskich									

Objaśnienie:

Siła potencjalnych relacji (pozytywnych lub negatywnych) określona na podstawie ich znaczenia i zasięgu terytorialnego:

	Silny związek
	Znaczący związek
	Słaby związek

PODSTAWOWE TENDENCJE ŚRODOWISKOWE W OBSZARZE OBJĘTEM PROGRAMEM INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027

Rozdział 4 sprawozdania dotyczącego środowiska zawiera szczegółową analizę podstawowych tendencji dla każdego z zagadnień środowiskowych, które zostały uwzględnione w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Osoby zainteresowane mogą się do niego odnieść, aby uzyskać informacje na temat ogólnych tendencji w UE, sytuacji w Europie Środkowej i oczekiwanych przyszłych tendencji w każdej z kwestii związanych z oceną w szerokim obszarze objętym programem.

POTENCJALNIE ZNACZĄCY WPŁYW PROPOZYCJI INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027 NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE CZŁOWIEKA

Jak wynika z poniższego przeglądu, program jest wyraźnie ukierunkowany na zrównoważony rozwój i poszukiwanie ekologicznych rozwiązań w fazie projektowania. Ponieważ wszystkie projekty i ich potencjalne działania pilotażowe o „charakterze inwestycyjnym” muszą być realizowane zgodnie z ustawodawstwem i normami na poziomie krajowym, nie przewiduje się żadnego potencjalnie znaczącego negatywnego wpływu, nawet dla realistycznego najgorszego scenariusza realizacji programu.

CS 1.1: Wzmacnianie zdolności innowacyjnych w Europie Środkowej

CS 1.1	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	/	+1	+1	+1	+1	/	+2	+2	/
Zagrożenia	/	/	/	/	-1	/	/	/	/
TG	/	/	/	/	/	/	/	/	/

CS 1.2: Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości w Europie Środkowej

CS 1.2	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	/	+1	/	/	/	+1	+1	/	/
Zagrożenia	/	/	/	/	/	/	/	/	/

TG	/	/	/	/	/	/	/	/	/
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

CS 2.1: Wspieranie transformacji energetycznej przyczyniającej się do osiągnięcia przez Europę Środkową neutralności klimatycznej

CS 2.1	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+2	+2	/	/	/	+1	+1	/	/
Zagrożenia	/	/	-1	/	-1	-1	/	/	-1
TG	T+	T+	/	/	T	/	/	/	/

CS 2.2: Zwiększenie odporności na zmiany klimatu w Europie Środkowej

CS 2.2	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+1	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+T
Zagrożenia	/	/	-1	/	/	/	/	/	/
TG	/	T+	T+	/	T+	T+	/	/	/

CS 2.3: Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie Środkowej

CS 2.3	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+2	/	/
Zagrożenia	/	/	/	/	/	/	/	/	/
TG	/	/	/	/	/	/	/	/	/

CS 2.4: Ochrona środowiska w Europie Środkowej

CS 2.4	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+2	+2	+2	+2	+2	+2	/	/	+2
Zagrożenia	/	/	/	/	/	/	/	/	/
TG	/	T+	T+	/	T+	T+	/	/	/

CS 3.1: Poprawa połączeń transportowych regionów wiejskich i peryferyjnych w Europie Środkowej

CS 3.1	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+1	+1	/	/	/	+1	/	/	/
Zagrożenia	-1	-1	/	/	-1	-1	/	/	-1
TG	T	/	/	/	T	/	/	/	T

CS 3.2: Bardziej ekologiczna mobilność miejska w Europie Środkowej

CS 3.2	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+2	+2	/	/	/	+2	/	+1	/
Zagrożenia	/	/	/	/	/	/	-1	/	/
TG	/	/	/	/	/	/	/	/	/

CS 4.1: Wzmocnienie zarządzania ukierunkowanego na zintegrowany rozwój terytorialny w Europie Środkowej

CS 4.1	Pow	Klimat	Woda	Gleba	Bioróżn.	Zdrowie	Dobra	Dziedzic	Krajob
Korzyści	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
Zagrożenia	/	/	/	/	/	/	/	/	/
TG	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Transgraniczne skutki proponowanego PI są w dużej mierze pozytywne. Program stwarza tylko kilka niewielkich zagrożeń związanych z potencjalnie niekorzystnymi skutkami transgranicznymi w przypadku transgranicznych ram politycznych/strategicznych i interwencji infrastrukturalnych na obszarach

przygranicznych, po których niezależnie następowałyby inwestycje poza ramami programu Interreg EŚ. Takimi zagrożeniami można zarządzać z pomocą istniejących, ugruntowanych przepisów dotyczących konsultacji transgranicznych w ramach odpowiednich OOS lub SOOS, które towarzyszą każdej takiej interwencji.

PROPOZYCJE ŚRODKÓW ŁAGODZĄCYCH DLA REALIZACJI PROGRAMU INTERREG EUROPA ŚRODKOWA 2021-2027

W celu zminimalizowania potencjalnych zagrożeń dla środowiska stwarzanych przez proponowany program, w ramach procesu SOOS zasugerowano następujące środki łagodzące:

Propozycja programu	Zalecane środki łagodzące dla programu
<p>Rekomendacja przekrojowa dla całego programu</p>	<p>PI powinien zachęcać wszystkich wnioskodawców do stosowania podejścia „zrównoważenia środowiskowego w fazie projektowania”. Takie podejście oznacza, że kwestie środowiskowe lub szerzej zakrojone kwestie dotyczące zrównoważonego rozwoju nie są już traktowane jako „refleksje po fakcie”, a zamiast tego stają się podstawową częścią procesów decyzyjnych, począwszy od np. narzędzi do zarządzania działalnością (takich jak analityka i rozwój produktów), planowania i programowania sektora publicznego. Aby promować takie myślenie w rzeczywistych wnioskach projektowych, zaleca się, by program EŚ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachęcał potencjalnych wnioskodawców do określania i rozważania wszelkich potencjalnie znaczących kwestii środowiskowych i zdrowotnych, które mogą budzić obawy, podczas opracowywania projektu; rozważania dostępnych opcji realizacji projektów, które nie mają negatywnego wpływu na jakość środowiska i najlepiej przyczyniają się do odnowy środowiska oraz funkcji i usług ekosystemowych; i przygotowania ustaleń dotyczących ekologicznej realizacji projektu; • wyjaśniał wszystkie powyższe kwestie we wniosku projektowym (np. w oddzielnej części wzorów wniosków projektowych). <p>Proces wyboru projektów powinien uwzględniać i doceniać dobre praktyki w zakresie zrównoważenia środowiskowego w fazie projektowania.</p>
<p>CS 1.1: Wzmacnianie zdolności innowacyjnych w Europie Środkowej</p>	<p>W odniesieniu do potencjalnego wsparcia programu dla biogospodarki, wszelkie wspierane innowacje, które obejmują modyfikacje genetyczne (np. biologia syntetyczna), powinny być wspierane tylko wtedy, gdy wykażą zgodność z powiązaniem dorobkiem wspólnotowym w zakresie inżynierii genetycznej, w tym z odpowiednimi postanowieniami unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej 2030.</p>

CS 2.1: Wspieranie transformacji energetycznej przyczyniającej się do osiągnięcia przez Europę Środkową neutralności klimatycznej	<p>Proces wyboru projektów powinien zapewniać, że propozycje dotyczące produkcji energii odnawialnej uwzględniają ich potencjalny wpływ na różnorodność biologiczną oraz gatunki i siedliska Natura 2000, hydromorfologię, zużycie wody, krajobraz, hałas, wibracje i oddziaływanie elektromagnetyczne.</p>
CS 2.2: Zwiększenie odporności na zmiany klimatu w Europie Środkowej	<p>Proces wyboru projektów powinien zapewniać, że propozycje środków w zakresie przystosowania się związane z ryzykiem zmiany klimatu (np. powodziami) uwzględniają ich potencjalne skutki hydromorfologiczne.</p>
CS 3.1: Poprawa mobilności i dostępności regionów wiejskich i peryferyjnych w Europie Środkowej	<p>Jeżeli program wspiera przygotowanie planów i programów infrastruktury transportowej, które byłyby objęte zakresem dyrektywy SOOŚ lub protokołu SOOŚ, należy zapewnić, aby odpowiednie działania obejmowały wymagane strategiczne oceny środowiska.</p>
	<p>Program powinien zachęcać wszystkich wnioskodawców do stosowania podejścia „zrównoważenia środowiskowego w fazie projektowania”, które uwzględnia, szczególnie w CS 3.1, to czy i w jaki sposób proponowane działania w zakresie transportu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszają potrzebę transportu; • zmniejszają lub optymalizują przepływy transportowe; • promują przechodzenie na systemy transportowe o najniższej intensywności emisji; • zmniejszają lub optymalizują fragmentację siedlisk; oraz • zmniejszają wpływ systemów transportowych na zanieczyszczenie powietrza i hałas; zdrowie publiczne; różnorodność biologiczną oraz gatunki i siedliska Natura 2000, fragmentację krajobrazu, skutki hydromorfologiczne, zajmowanie terenu oraz dziedzictwo kulturowe i archeologiczne.
	<p>Jeżeli PI finansuje przygotowanie projektów infrastruktury transportowej w regionach przygranicznych, które byłyby objęte zakresem Konwencji z Espoo i art. 7 dyrektywy OOS, musi on zapewnić, że działania uwzględniają odpowiednie wymogi w zakresie konsultacji transgranicznych.</p>
CS 3.2: Bardziej ekologiczna mobilność miejska w Europie Środkowej	<p>Jak wspomniano w przypadku CS 3.1, PI powinien zachęcać wszystkich wnioskodawców do stosowania podejścia „zrównoważenia środowiskowego w fazie projektowania”, które jest szczególnie istotne również w przypadku CS 3.2. W ramach tego podejścia należy zbadać, czy i w jaki sposób proponowane działania w zakresie transportu:</p>

- zmniejszają potrzebę transportu;
- zmniejszają lub optymalizują przepływy transportowe;
- promują przechodzenie na systemy transportowe o najniższej intensywności emisji; oraz
- zmniejszają wpływ systemów transportowych na zanieczyszczenie powietrza i hałas; zdrowie publiczne; i dziedzictwo kulturowe

Ponadto w ramach procesu SOOŚ opracowano 11 sugestii dotyczących środków usprawniających, które zostały opisane szczegółowo w rozdziale 6.

USTALENIA DOTYCZĄCE MONITOROWANIA

W procesie SOOŚ nie napotkano żadnych trudności i nie podlegał on ograniczeniom, które wpływałyby na ważność wyników oceny.

Biorąc pod uwagę, że proponowany program Interreg EŚ 2021-2027 nie ma żadnego potencjalnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, którego nie można by łatwo zarządzać za pomocą proponowanych środków łagodzących, zespół ds. SOOŚ nie ma żadnych konkretnych zaleceń odnośnie ustaleń dotyczących monitorowania w ramach dyrektywa SOOŚ.